

צור ארליך

קודם כול: נטרול המתקפה

עיוורון או הכחשה מביאים מעגלים רחבים של שוחרר־טוב להשתתפות ביוזמה הרסנית של מרי אזרחי. התנערותם ממנה, ובלימת המרד, קודמות לסוגיות הנתונות לוויכוח

מטרה לאמצעי, בין מניע לשיטה, ולראות במטרה את העיקר. אך כאשר האמצעים חורגים במידה קיצונית מהצידוק הניתן להם, יש לתהות שמא האמצעים הם המטרה. כלומר, שמטרתם של ראשי המחאה אינה עצירת הרפורמה, או בלימת החקיקה החרדית, או סיכול חשש כן (אף כי מופרך) מפני דיקטטורה – אלא, כפי שמלמדת שיטת הפעולה חסרת הגבולות, המטרה היא ערעורה של ישראל כפי שהיא, וזריעת אימה כוחנית בה לצורך שינוי המשטר.

כמובן, שאלות הרפורמה המשפטית חשובות לשני הצדדים. מטרתם של רוב המתנגדים והמוחים אינה לתקוף את ישראל, אף כי הם משחקים לידיהם של אלו שזו מטרתם. תומכי הרפורמה, מצידם, יודעים כי תיקון היחסים בין רשויות השלטון בישראל חיוני. יתרה מכך: דווקא לנוכח המתקפה של תנועת המחאה על ישראל, והגיבוי שניתן למתקפה זו בידי היועצת המשפטית לממשלה, הם יודעים כמה חיונית היא עצמאותן של הכנסת והממשלה, כמה נחוצה יכולתן לתפקד במסגרת החוק בלי כפיפות פוליטית לעמדותיהם של יועצים ושופטי בג"ץ.

אבל השאלות החשובות בדבר קידום הרפורמה או עצירתה, ומתי ואיך, צריכות כעת להשתעבד לצורכי ההתמודדות המיידית עם המתקפה. איך מצילים את

מדינת ישראל נתונה למתקפה פנימית. המדינה, ביטחונה ומשקה, החברה הישראלית והדמוקרטיה הישראלית. זו עובדת היסוד המאפיינת ימים אלה. לאורה צריכים להסתדר שיקולי הפעולה שלנו כאזרחים, כארגונים, וכמדינה.

נזכיר בקצרה מעט מן המרובה, כי הדברים הנעשים ברובם בריש גלי נוטים להיות מוכחשים בשיח. מדובר בעריקה מאורגנת (או לפחות בהטלת־אימה של עריקה) של קציני וחיילי מילואים מיחידות שביטחון ישראל תלוי בהם, הנעשית לשם הכתבת מדיניות; בהשבתת מערכת הבריאות; מטעמים שאינם קשורים למערכת הבריאות; בפניות למדינות זרות, ובפרט לנשיא בידן, להחרמת ישראל; בפעילות לעצירת השקעות זרות בישראל; בהצקה שיטתית וממושכת לאזרחי ישראל בחסימת עורקי תחבורה ובראשם נמל התעופה הלאומי; בפעילות משולבת של גורמים חזקים במשק, שנחשפה בין היתר בפיו של פעיל המחאה משה רדמן, לפגיעה במשקי הבית בישראל; ובשלל מעשי אלימות והטרדה, פיצוץ אירועים וטקטיקות השתקה קולניות.

התירוצים למתקפה זו נוגעים לעניינים חשובים בפני עצמם; אבל המתקפה היא ישות בפני עצמה, הרוותמת לעגלתה תירוצים אלה וכבר רתמה בעבר תירוצים אחרים. אנו נוטים בדרך כלל להבחין בין

ישראל מקרע ומהתפוררות? איך בולמים מתקפה מכוונת, רב-זרועית, על אושיות הקיום שלנו? איך משחררים מזרועותיה הנצלניות של המתקפה ישראלים רבים וטובים, ציונים המסתייגים מהממשלה או מהרפורמה?

תומכי התיקון במערכת המשפט עשויים להיעתר לשאלת-על זו בדרכים שונות. יש מהם המציעים את בלימת הרפורמה, למרות נחיצותה. אחרים קוראים דווקא לקדם את הרפורמה במלוא הקיטור שנותר, כדי לא לתת ניצחון למי שמנסה להכריע את הדמוקרטיה הישראלית בכוח איומים וסמיי-הפיכה צבאית. בין שתי אפשרויות אלו יש כמובן דרכי ביניים. בכל מקרה, הבחירה תונחה על פי המשימה הדחופה: "הצילני נא מיד אחי", שלא לומר חלילה "מיד עשיו" כהמשכו של הפסוק.

אך נטרול ממשי של המתקפה יכול להגיע רק מכיוונם של אלה המגבים אותה כעת שלא בטובתם: אנשי מחנה המחאה והאנשים שבתווך. על אלה להשעות את שיתוף הפעולה שלהם עם המבעירים שבקצה המחנה, המעצבים כעת את דמותו.

חשוב כאן להבחין בין המעגלים השונים המקיפים את גרעין המחאה. בגרעין עצמו נמצאים אלה שאפסו הציפיות מהם; מתכנני המתקפה, שתוכניות המלחמה שלהם נחשפו בין היתר במפגש הזום של "פורום 555" עם אהוד ברק לפני כשלוש שנים, ובמכתב של אחיו אבינעם ברוג. הם שוקדים עליה זה שנים. הרפורמה המשפטית רק נפלה לידיהם כהזדמנות להלהיט את הרוחות; להלהיב את הציבור המתון בעזרת סיסמת ה"דמוקרטיה" במקום סיסמאות השמאל המוכרות, שקסמן אבד, או סיסמאות "הצוללות" וה"שוחד"

שהתגלו כריקות מתוכן. לצד אהוד ברק ומרעיו אפשר למנות שם גם את פעילי בלפור הוותיקים הפועלים היום במחאה, כגון שקמה ברסלר, אחייניתו של ברק.

סביב אלה נמצאים פעילים פרובוקטורים שתפקידם להלהיט את האווירה ולהגביר חיכוך, כגון מבעירי המדורות בכבישים ויוזמי עצומות הסרבנות. אפשר כי חלקם מאמינים באמת ובתמים למניפולציה שלפיה הרפורמה מסוכנת לדמוקרטיה, ופועלים מתוך אמונה כנה שהם מצילים את ישראל ושלשם כך מותר לחצות קווים אדומים, כטקטיקת חירום. מקיף אותם מעגל של מוחים המשוכנעים שהעניין כולו הוא הרפורמה, או החקיקה הדתית, או גיוס החרדים וכדומה, כלומר מאמינים לגמרי בתירוצים – אבל משולהבים כל כך עד שהם סבורים שאלו הן סיבות מוצדקות לשבירת כלים. וישנם גם אלה הנוהגים בדורסנות חריגה, שיש בה זדון אך עדיין אפשר לראות בה כלי ולא מטרה – כגון ועד ראשי האוניברסיטאות וכמה מבכיריהן, המשתמשים במשאבים ציבוריים לצורכי המחאה ומפעילים לחץ סמוי על הכפופים להם ליישר קו.

עם כל אלה, ספק אם יש מה לדבר כעת.

אבל יש מעגלים היקפיים יותר, רחבים למדי, ובהם משתתפי המחאה המתנזרים מפעולות קיצוניות, תומכי הפסיביים של המחאה, ומשתתפיהן של ההפגנות המצדדות במחאה אך קוראות להסכמה; ועוד סביבם מצוי מעגל גורמי הימין המגלה אהדה למחאה ונוטה להתעלם מהיבטיה האלימים. כל אלה הם מעגלים המעניקים למתקפה כוח רב, אף שכנראה אינם מעוניינים בה. הם משוטטים מפותים בעזרת בחירת הסימאות הנכונות,

הנושאים המסעירים את המוחים רצויות. הרי לפחות חלק מנושאים אלה, כגון שאלת השתתפותו של המגזר החרדי המתרחב בנטל ובמשק, הם בעיות המטרידות גם את המחנה השמרני-ציוני. אבל שום התקדמות כזו לא תהיה בת-קיימא כל עוד המעגלים הללו אינם מסוגלים להתנער מן המתקפה; כל עוד רבים בתוכם תומכים בה, או מגבים אותה, או לא מסתייגים ממנה, או מכחישים את גילוייה.

שלומה של מדינת ישראל אינו דבר שיכול להיות נתון למניפולציה תגרנית, ואסור שיהיה מושא לפשרה. שוויון הנפש שמגלות שדרות רחבות בציבור ובממסד כלפי שבירת הכלים הוא תופעה מסוכנת כמעט כמו המתקפה עצמה. לשיח ההסכמה והגישור, שצריך להירקם ולהתחזק, חייב להיות בסיס משותף של התנערות מהמרד ומשיטותיו. סור מרע – ואז, עשה טוב.

ומפומפמים במידע המוטה והחלקי ובמינוח המטעה שמספקת להם התקשורת המרכזית.

בחוגים הללו רווח מנגנון ההגנה הקרוי הכחשה. אנו שומעים מפי אנשיהם שהמחאה היא מחאה אזרחית למופת, שחסימות כבישים היו תמיד ויש שכמותן גם בהפגנות הימין (תוך התעלמות מהמאפיינים הייחודיים, בכמות ובאיכות, של החסימות כעת), שהמשטרה היא הגורם האלים, שהסרבנות היא רק אי-התנדבות. בלהטוטים רטוריים שונים, ובדרך כלל פשוט בהתעלמות ובהסתת הנושא, יתכחשו לעצם קיומן של פניות לגורמי חוץ לפגוע בישראל. אנשים במעגלים אלה עשויים גם להכיר בחומרת השיטות של המחאה אך לראות בממשלה את האשמה הבלעדית להן.

עם המעגלים הרחבים יש הרבה מה לדבר. אפשר להגיע להסכמות איתם גם על הרפורמה עצמה. גם הסכמות על יתר

יובל סימן טוב

עליית היוריסטוקרטים

פחדי השמאל גורמים לו לראות בימין כוח פוליטי לא-לגיטימי. סופה הבלתי נמנע של מגמה זו הוא נטישת השיטה הדמוקרטית

אחד המאפיינים של ה"ליברליזם" בגרסתו זו, על פי ברנהם, הוא איבה עמוקה, המשלבת זלזול ופחד, כלפי מי שאינו "ליברלי", ובפרט כלפי "הימין". אחד מעיקרי האמונה של האידאולוגיה הוא ש"האויב העיקרי נמצא תמיד מימין", ולא, למשל, בשמאל הקומוניסטי, שנתפס כשותף פוטנציאלי שאומנם סטה מהמסלול הנכון, אבל לפחות כוונותיו טובות. הימין, לעומת

בספר "התאבדות המערב", שכתב ב-1964, מבקש ג'יימס ברנהם לאפיין את האידאולוגיה ה"ליברלית" ("ליברליזם") במובן האמריקני של המילה, שלעיתים הוא קרוב יותר במשמעותו ל"פרוגרסיביות" מאשר לעקרונות הליברליזם האירופי של המאות ה-17–19) ששלטה בכיפה המערבית מאז סוף מלחמת העולם השנייה, ועדיין שולטת בה היום.